

Výskyt rybáka černozobého (*Gelochelidon nilotica*) na Poděbradsku

Occurrence of the Gull-billed Tern (*Gelochelidon nilotica*) in the Poděbrady region (central Bohemia)

Lubor Urbánek & Miroslav Jelínek

T.G. Masaryka 653, 570 01 Litomyšl
Urbánkova 3368, 143 00 Praha 4-Modřany

Rybák černozobý (*Gelochelidon nilotica*) je druhem s kosmopolitním rozšířením, ale jeho areál je značně roztržštěný. V Evropě hnízdí místy ve Středomoří (především ve Španělsku) a v oblasti Černého moře (Ukrajina). Mimo to jsou známy malé izolované kolonie v severním Německu a v Dánsku. Zatímco německé kolonie zůstávají prakticky beze změny, v Dánsku se početnost snížila na 0-2 páry v roce 1991. Hnízdní stavy tohoto druhu v Evropě celkově klesají od roku 1970 (HAGEMEIJER & BLAIR 1997). Ještě v první polovině tohoto století hnízdil rybák černozobý i ve střední Evropě: v jižním Německu, Rakousku a Maďarsku (CRAMP & SIMMONS 1985).

V České republice patří tento druh rybáka k velmi vzácným zatoulancům. HUDEC & ČERNÝ (1977) uvádějí v ČR pouze čtyři výskyty: z roku 1890 zachovaný doklad úlovku z jižních Čech a z let 1905, 1952 a 1963 zastížení na jižní Moravě. V 80. letech byl rybák černozobý zjištěn 3x na Moravě a ve Slezsku a z roku 1990 je uváděno možné hnízdění na střední nádrži vodního díla Nové Mlýny (CHYTIL *et al.* 1991).

Další dvě nová pozorování pocházejí z Národní přírodní rezervace Žehuňský rybník (NB). Poprvé zde pozoroval 1 ex. rybáka černozobého 9.5.1994 druhý z autorů tohoto příspěvku (viz ŠIMEK & BRANDL 1996). Pták se zdržoval ve společnosti racků chechtavých (*Larus ridibundus*) ve východní části rybníka. Asi po deseti minutách odlétl východním směrem a již nebyl zjištěn.

Dne 10. srpna 1998 spatřili na téže lokalitě účastníci odchytové akce „Acrocephalus“ (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil, J. Reif, J. Roleček) skupinu osmi větších rybáků přiletujících z východní části rezervace. Všichni ptáci se pak zdržovali v nejširší části rybníka a při lovu potravy se dostávali k okrajovým porostům, takže nebylo problematické určit nejen druh, ale i stáří: jednalo se o 5 adultních jedinců v prostém šatě a 3 imaturní kusy rybáka černozobého (viz i ŠIMEK & BRANDL 1999). Rybáci se na rybníku zdržovali celý den, několikrát odpočívali v hejnu na hladině ve společnosti racků chechtavých a adultního rybáka velkozobého (*Sterna caspia*). Často se ozývali drsným chechtavým hlasem, který by se dal transkribovat jako „ké-hek“. Během odpoledne odlétli nejprve tři ptáci a před západem slunce i pět zbývajících jihozápadním směrem. Pozorování je neobvyklé zejména pro vysoký počet zjištěných rybáků. Dosud byly u nás pozorovány skupiny o maximálně 3-4 ptácích (CHYTIL *et al.* l.c.) nebo 3 kusech (FIALA 1963, BOUCNÝ & KONDĚLKA 1984).

Summary

A group of eight Gull-billed Terns *Gelochelidon nilotica* (5 adults, 3 juveniles) was observed foraging in the Žehuňský rybník fishpond (district of Nymburk, central Bohemia) on August 10, 1998. This has been the 10th record of the species in the Czech Republic and the biggest group observed in the country so far.

Literatura

- BOUCNÝ L. & KONDEĚLKA D. 1984: První zjištění rybáka černožobého (*Gelochelidon nilotica*) ve Slezsku. *Čas. Slez.Muz. Opava* 33: 288.
- CRAMP S. & SIMMONS K.E.L. (eds.) 1985: The Birds of the Western Palearctic. Vol. IV: Terns to Woodpeckers.. *Oxford University Press, Oxford*.
- FIALA V. 1963: Rybáci černožobí – *Gelochelidon nilotica* (Gm.) na rybnících u Moravských Budějovic. *Zprávy MOS 1963: 41-42*
- HAGEMEIJER W.J.M. & BLAIR M.J. (eds.) 1997: The EBCC Atlas of European Breeding Birds: their Distribution and Abundance. *T & AD Poyser, London*
- HUDEC K. & ČERNÝ W. 1977: Fauna ČSSR, Ptáci 2. *Academia, Praha*.
- CHYTIL J., PIRO Z & MACHÁČEK P. 1991: Hnízdil v Československu rybák černožobý, *Gelochelidon nilotica*? *Sylvia* 28: 132-134.
- ŠIMEK J. & BRANDL P. (eds) 1996: Faunistická pozorování v České republice (1990-1995). *Zprávy ČSO 43: 48-57*
- ŠIMEK J. & BRANDL P. (eds) 1999: Faunistická pozorování v České republice v roce 1998. *Zprávy ČSO 48: 24-34*